

Natura 2000-handleplan 2016–2021

Kystskrænterne ved Arnager Bugt

**Natura 2000-område nr. 187
Habitatområde H163**

Titel: Natura 2000-handleplan for Kystskrænterne ved Arnager Bugt
Udgiver: Bornholms Regionskommune
År: 2017
Kort: Miljøstyrelsen

Indholdsfortegnelse

Resumé.....	4
Baggrund	5
Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan	7
Behov for indsatser	8
Indsatser fordelt på aktører	9
Prioritering af den forventede indsats	10
Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse	11
Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner	12
Bilag 2: Indsatsprogram og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan	14
Bilag 3: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag	15
Bilag 4: Kortbilag.....	16
Bilag 5: Høringsperiode og svar	17

Resumé

Natura 2000-område Kystskrænterne ved Arnager Bugt består af et habitatområde. Dette Natura 2000-område er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper: tørt kalksandsoverdrev, kalkoverdrev og surt overdrev.

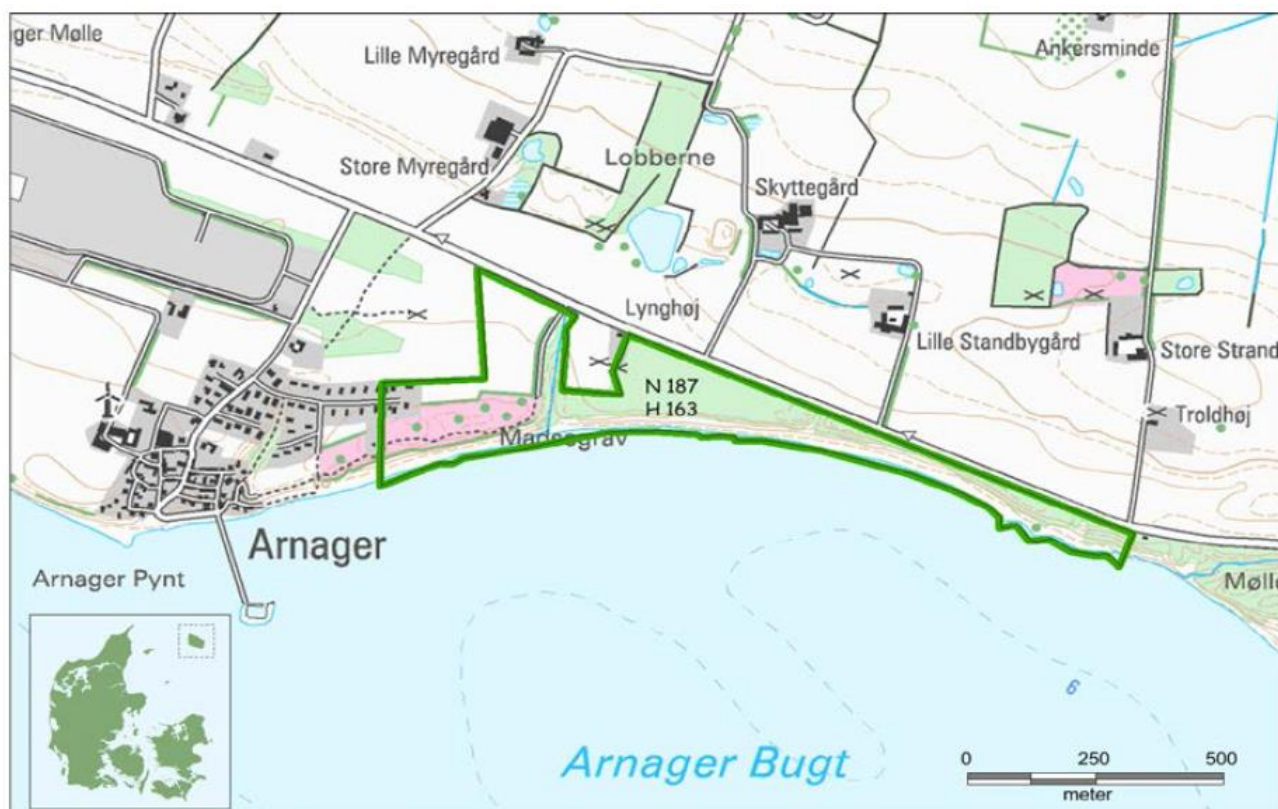
Natura 2000-området har et areal på ca. 20 ha og består af habitatområde nr. 163. Natura 2000-området ligger på Sydbornholm på kysten vest for Arnager. Skrænterne består primært af sand, som er aflejret i kridttiden.

Dele af området er henholdsvis statsejet og kommunalt ejet.

Der er udarbejdet en statslig Natura 2000-plan med målsætninger og indsatsprogram for området. På baggrund heraf har Bornholms Regionskommune udarbejdet denne handleplan for området, som beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2021.

Målet er at bevare og fremme de naturtyper, som området er udpeget for at beskytte. Indsatsen i denne planperiode er rettet mod at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig drift og pleje og at arbejde for at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper.

Indsatsen udføres af Bornholms Regionskommune og af lodsejere i området og gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugs- og Fiskeristyrelsen.

Figur 1. Natura 2000-områdets afgrænsning. Natura 2000-området består af habitatområde H163 (grøn afgrænsning).

Baggrund

Naturstyrelsen (nu Miljøstyrelsen) har udarbejdet Natura 2000-planer for de 252 udpegede beskyttelsesområder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte beskyttelsesområde og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2016–2021. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Ud fra Natura 2000-planerne har kommunerne udarbejdet kommunale handleplaner, som skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Bornholms Regionskommune på grundlag af Natura 2000-plan for område nr. 187 Kystskrænterne ved Arnager Bugt.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Planlægningen for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer varetages dog af Miljøstyrelsen og gennemføres hvert 12. år. Der er imidlertid ikke arealer med kortlagte skovnaturtyper i dette Natura 2000-område.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-områder, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne drifts- og plejeplaner. Staten (Miljø- og Fødevareministeriet) ejer en del af området og har som offentlig lodsejer valgt at gennemføre Natura 2000-planen for egne arealer direkte i egen drifts- og plejeplan udarbejdet af Naturstyrelsen. Resumé af denne plan kan ses i bilag 1.

Bornholms Regionskommune og Naturstyrelsen Bornholm er hver især ansvarlige for, at handleplanen samt egne drifts- og plejeplaner gennemføres inden udgangen af år 2021.

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 1251 af 29. september 2016), bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016) og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016).

Den kommunale handleplan skal ifølge lovgivningen indeholde:

- En prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag
- De forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsten mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevareministeriet og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er gennemført.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

De kommunale handleplaner skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen, for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen, og skal ikke indgå i de kommunale Natura 2000-handleplaner.

Den kommunale Natura 2000-handleplan er som udgangspunkt omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer (bekendtgørelse nr. 1533 af 10. december 2015). Bornholms Regionskommune har derfor foretaget en screening, efter kriterierne i lovens bilag 2, af planernes forventede miljøkonsekvenser. Handleplanerne er en udmøntning af de statslige Natura 2000-planer, og screeningen omfatter derfor alene ændringer/konkretiseringer i forslaget til Natura 2000-handleplaner i forhold til de statslige Natura 2000-planer. Screeningen har været sendt i høring hos Miljøstyrelsen, som har meddelt, at de ikke havde bemærkninger hertil.

Bornholms Regionskommune har på baggrund af screeningen vurderet, at Forslag til Natura 2000-handleplan 2016-2021 for Kystskrænterne ved Arnager Bugt ikke forventes at medføre væsentlig påvirkning

af miljøet. På den baggrund har kommunen truffet afgørelse efter bekendtgørelsens § 4 om, at forslaget til Natura 2000-handleplan ikke skal miljøvurderes. Der er ikke indkommet klager over afgørelsen.

Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan

De kommunale handleplaner for første planperiode har været gældende siden udgangen af 2012. Kommunen har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-handleplanen for planperioden 2010-2015.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området, som kommunen har finansieret eller faciliteret.

Table 1. Følgende projekter er finansieret via kommunens egne midler eller DUT-midler.

Bornholms Regionskommune	Indsats	Privatejet	Kommunalt ejet
	<i>Rydning af uønsket opvækst</i>	<i>Ca. 1,3 ha</i>	- *
	<i>Græsning</i>	<i>Ca. 1,3 ha</i>	- *
	<i>Udvidelse af areal med lysåbne naturtyper**</i>	<i>Ca. 0,7 ha (rydning af opvækst og græsning)</i>	- *

* Bornholms Regionskommunes ejer et mindre areal i Natura 2000-området, men der er ingen kortlagte habitatnaturtyper inden for dette, og kommunen har ingen naturindsats på dette areal.

** Bornholms Regionskommunes igangværende indsats i området med løbende rydning af uønsket opvækst og afgræsning dækker i alt ca. 2 ha. Heraf er de ca. 1,3 ha på kortlagte lysåbne habitatnaturtyper, mens de ca. 0,7 ha er på arealer uden kortlagte habitatnaturtyper. De 0,7 ha er derfor i tabellen beskrevet som 'udvidelse af areal med lysåbne naturtyper'. Der er dog ikke tale om en ny indsats men om en fortsat indsats på i forvejen lysåbne arealer, som i kraft af indsatsen måske med tiden kan udvikle sig til en habitatnaturtype.

Der er ikke ifølge Miljø- og Fødevarerministeriets webGIS nogen projekter finansieret gennem landområdesmidler i Natura 2000-området.

Der er ikke iværksat Life-projekter inden for Natura 2000-området.

Behov for indsatser

Natura 2000-planen for Natura 2000-område nr. 187 Kystskrænterne ved Arnager Bugt beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan kan ses i bilag 2, mens naturtyper og arter på udpegningsgrundlag fremgår af bilag 3. På baggrund af dette har kommunen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Hvor igangsatte indsatser fra handleplanen for planperioden 2010-2015 ikke er gennemført i sin helhed, indgår den udestående indsats i opgørelsen over behovet for konkrete forvaltningstiltag.

Tabel 2. Behov for forvaltningstiltag for naturtyperne*

Forventede forvaltningstiltag og metoder		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper*	Rydning af uønsket opvækst	Ca. 1,3 ha	0 ha	Ca. 1,3 ha
	Græsning eller høslæt	Ca. 1,3 ha	0 ha	Ca. 1,3 ha
	Bekæmpelse af invasive arter	0 ha	0-1 ha	0-1 ha

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner. Se bilag 1.

Indsatser fordelt på aktører

Naturstyrelsen Bornholm varetager indsatser for kortlagte habitatnaturtyper på statens arealer, mens Bornholms Regionskommune er ansvarlig for indsatsen for kortlagte habitatnaturtyper på kommunale og private arealer (se evt. Tabel 4 i Bilag 3).

Der er ingen områdespecifikke retningslinjer¹ i den statslige Natura 2000-plan for Natura 2000-område nr. 187 Kystskrænterne ved Arnager Bugt, og der er ingen arter på udpegningsgrundlaget.

Der er på baggrund af ovenstående ikke behov for en nærmere fordeling af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevareministeriet (Miljøstyrelsen) og offentlige lodsejere.

¹ Se de generelle retningslinjer i Bilag 2.

Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2016-2021 har generelt fokus på:

- Sikring af naturpleje
- færdiggørelse og sikring af indsats fra planperioden 2009-2015
- sammenhæng i naturen
- bekæmpelse af invasive arter

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden skal ske på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete forvaltningstiltag (se Tabel 2). Den nedenstående prioritering vil således afspejle den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

- De lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig drift og pleje ved fortsat løbende rydning af opvækst og afgræsning, hvor det er muligt.
- Den invasive art rynket rose bekæmpes, og dens spredning forebygges.

Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Bornholms Regionskommunes hensigt at inddrage lodsejere og andre interessenter forud for indsatserne. Tabel 3 viser kommunens plan for interessentinddragelse. Der kan ske ændringer, hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det.

Indsatserne gennemføres ved frivillige aftaler, og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive, hvornår indsatserne fysisk bliver udført. Kommunen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Tabel 3. Forventet plan for interessentinddragelse

Interessenter	Initiativ	Tidsplan
<i>Lodsejere</i>	<i>Dialog med berørte lodsejere om kommunens ønsker til drift og pleje og om eventuelle muligheder for tilskud til indsatsen.</i>	<i>Hele planperioden når det er relevant.</i>
<i>Grønt Dialogforum*</i>	<i>Grønt Dialogforum orienteres på et møde en gang årligt om status for planlagt og realiseret indsats og har mulighed for at komme med bemærkninger, inputs og forslag.</i>	<i>En gang årligt hele planperioden</i>

*Grønt Dialogforum er et netværk af virksomheder og interesseorganisationer på Bornholm, der beskæftiger sig med miljørelaterede emner. Grønt Dialogforum er nedsat af Bornholms Kommunalbestyrelse med én formand (formand for Teknik- og Miljøudvalget), 2 øvrige repræsentanter for Teknik- og Miljøudvalget og minimum 1 leder + 1 medarbejder fra Teknik og Miljø samt ét medlem fra følgende organisationer og virksomheder: BOFA (Bornholms Affaldsbehandling), Bornholms Energi- og Forsyning, Bornholms Miljø og Energiforening (Energitjenesten), Bornholmske Borgerforeningers Samvirke, Bornholms Landbrug, Skovdyrkerne, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Bornholms Museum, Bornholms Naturhistoriske Forening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Danmarks Jægerforbund, Destination Bornholm, Naturstyrelsen Bornholm, LAG-Bornholm, Business Center Bornholm og Bornholms Vækstforums sekretariat.

Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner

Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N187 Kystskrænterne ved Arnager Bugt

Natura 2000-området ligger på Sydbornholm ved kysten øst for Arnager og dækker ca. 20 ha, heraf forvaltes ca. 7 ha af Naturstyrelsen. Området er karakteriseret ved høje kystskrænter, der primært består af sand aflejret i kridttiden. Kystskrænterne og det tilhørende planteliv i form af kalkelskende overdrevsplanter er udsat for fri dynamik i form af nedskred af skrænterne dvs. der er områder med blottet jord og plantedække i mosaik mellem hinanden. Neden for skrænterne findes der bæltter af strandvold med flerårige planter. I den vestligste del af området, ovenfor skrænterne, findes et afgræsset overdrev med en blanding af surt og kalkrigt overdrev.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		Total
	naturtype	
6210	Kalkoverdrev	1,5
6120	Tør overdrev på kalkholdigt sand	0,2
1230	Kystklint/klippe	0,4
Hovedtotal		2,1

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger. I Natura 2000 planens indsatsprogram er der angivet en række generelle men ingen områdespecifikke retningslinjer. At der ikke er nogen områdespecifikke retningslinjer for dette natura 2000 område betyder at der som udgangspunkt ikke iværksættes nye tiltag. Målsætningerne opfyldes alene ved at eksisterende plejetiltag videreføres.

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i 2 tabeller:

- Lysåbne naturtyper
- Planlagte udvidelser af naturtyperne

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)			Total	
	Naturtype	Målsætning		
Eksisterende habitatnatur	1230	Kystklint/klippe	Sikring af naturtypen	0,4
	6210	Kalkoverdrev	Sikring af naturtypen	1,5
			Naturtypebevarende pleje	1,5
	6120	Tør overdrev på kalkholdigt sand	Sikring af naturtypen	0,2
			Naturtypebevarende pleje	0,2

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	1230	Kystklint/klippe	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,4
	6210	Kalkoverdrev	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	1,5
	6120	Tør overdrev på kalkholdigt sand	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,2

Tabel IV: Planlagte enkeltstående plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der er ikke planlagt enkeltstående plejetiltag for lysåbne naturtyper.

Tabel V: Planlagte udvidelser af naturtyper

Der er ikke planlagt udvidelser af naturtyper.

Tabel VI: Planlagte konverteringer af naturtyper

Der er ikke planlagt konvertering af naturtyper

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper forventes at medføre, at:

- Naturtilstanden for naturtyperne i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden for naturtyper i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal af naturtyper er i fremgang, såfremt naturforholdene tillader det.

Bilag 2: Indsatsprogram og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan

Natura 2000-område 187 Kystskrænterne ved Arnager Bugt består af et habitatområde. Dette Natura 2000-område er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper: tørt kalksandsoverdrev, kalkoverdrev og surt overdrev.

Natura 2000-området har et areal på ca. 20 ha og består af habitatområde nr. 163. Natura 2000-området ligger på Sydbornholm på kysten vest for Arnager. Skrænterne består primært af sand, som er aflejret i kridttiden.

Dele af området er henholdsvis statsejet og kommunalt ejet. En del af området er fredet.

Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af naturtyperne i området og af en generel sikring og forbedring af områdets naturværdier.

Den nationale prioritering af indsatsen i 2. planperiode sigter på, at den planlagte og igangsatte indsats i 1. planperiode fastholdes og afsluttes, og der tages hånd om særligt truede naturtyper og arter, samt at der påbegyndes en strategisk indsats for langsigtet at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturarealer. Indsatsen fra de gældende planer 2010-15 videreføres. Hvis den forudsatte indsats for planperioden 2010-15 ikke er gennemført, når de kommunale handleplaner for 2. planperiode træder i kraft, forudsættes det, at den allerede igangsatte indsats færdiggøres i 2. planperiode, med mindre den udestående indsats vil være i strid med nærværende plan.

Nedenstående retningslinjer for indsatsen er indsatsprogrammet fastlagt i den statslige Natura 2000-plan for Kystskrænterne ved Arnager Bugt. Retningslinjerne er opdelt i generelle retningslinjer, der gælder for alle områder, og specifikke retningslinjer for det enkelte Natura 2000-område.

Generelle retningslinjer

- Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
- Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig drift og pleje.
- Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper.
- Indsatser gennemført i 1. planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.

Områdespecifikke retningslinjer

Der er ikke nogen områdespecifikke retningslinjer i dette område.

Bilag 3: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Natura 2000-område bestående af habitatområde H163.

Tabel 4. Naturtyper på udpegningsgrundlaget

Naturtype nr.	Naturtype navn	Handleplanmyndighed		Statsejede arealer forvaltet af Naturstyrelsen*	I alt ha
		Bornholms Regionskommune	Miljøstyrelsen		
1220	Strandvold med flerårige planter	0,1 ha		0 ha	0,1 ha
1230	Kystklint/klippe	0,3 ha		0,4 ha	0,7 ha
6120	Tørt kalksandsoverdrev	0,2 ha		0,2 ha	0,4 ha
6210	Kalkoverdrev	1,6 ha		1,5 ha	3,1 ha
6230	Surt overdrev	0,8 ha		0 ha	0,8 ha
I alt		3,0 ha		2,1 ha	5,1 ha

* Naturstyrelsen Bornholm gennemfører indsatsen på statens arealer i egen drifts- og plejeplan.

Arter på udpegningsgrundlaget

Der er ingen arter på udpegningsgrundlaget.

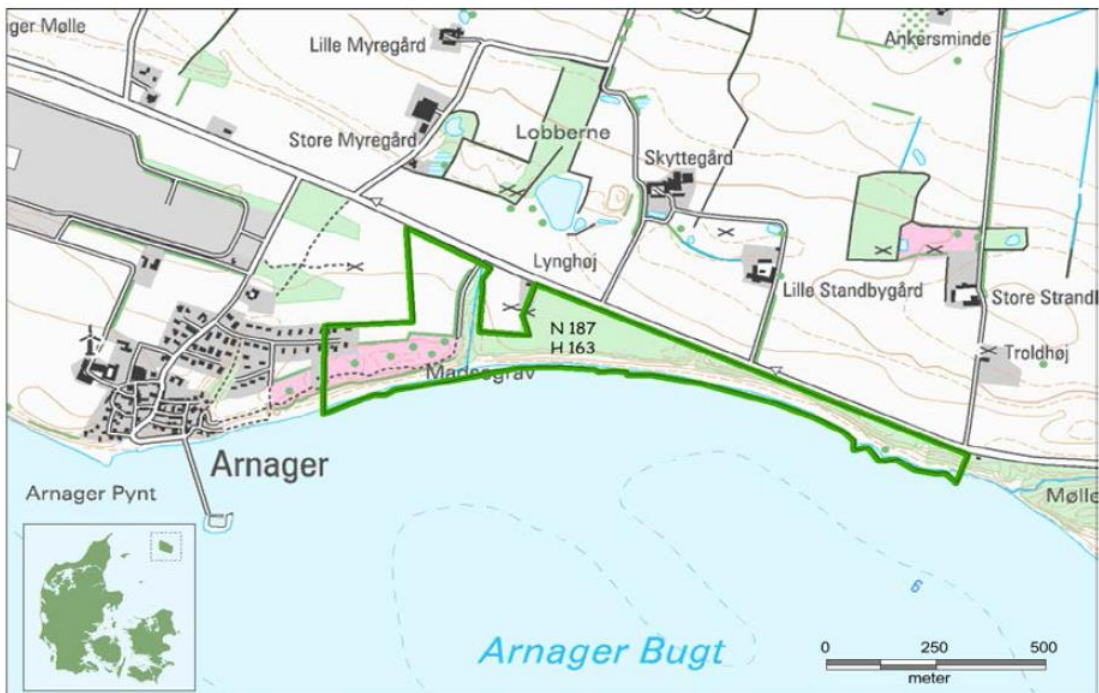
Der er foretaget en kortlægning og tilstandsvurdering af følgende naturtyper i Natura 2000-området:

Tabel 5. Naturtilstand af kortlagte naturtyper*

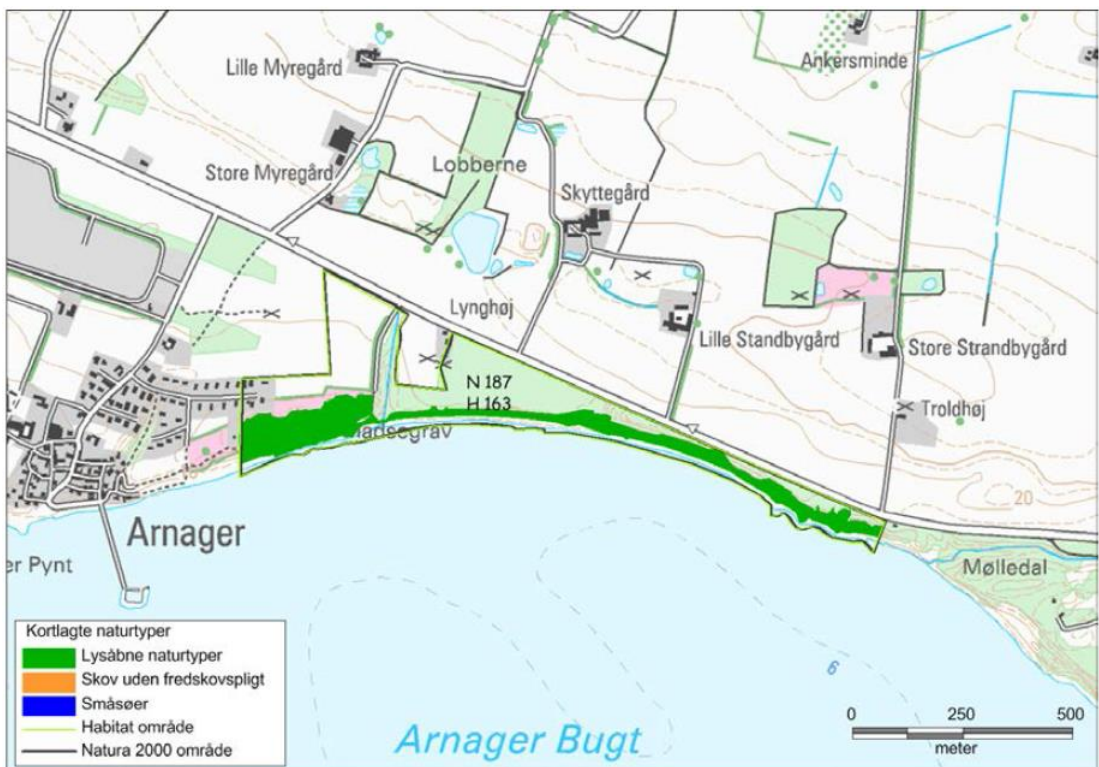
Naturtype nr.	Naturtype navn	Naturtilstand					I alt* ha
		I (høj)	II (god)	III (moderat)	IV (ringe)	Ingen tilstand	
1220	Strandvold med flerårige planter		0,1				0,1
1230	Kystklint/klippe		0,3				0,3
6120	Tørt kalksandsoverdrev			0,2			0,2
6210	Kalkoverdrev		0,5	1,0			1,6
6230	Surt overdrev		0,8				0,8
I alt*			1,7	1,2			3,0

* Omfatter ikke offentlige arealer hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egen drifts- og plejeplan (Naturstyrelsen Bornholm gennemfører indsatsen på egne arealer i egen drifts- og plejeplan, se tabel 4.)

Bilag 4: Kortbilag

Figur 2. Natura 2000-områdets afgrænsning. Natura 2000-området består af habitatområde H163 (grøn afgrænsning).

Figur 3. Kortlagte lysåbne naturtyper i Natura 2000-område nr. 187.

Bilag 5: Høringsperiode og svar

Forslaget til Natura 2000-handleplan blev vedtaget af Teknik- og Miljøudvalget den 26. september 2016 og sendt i offentlig høring i perioden 17.oktober-12. december 2016.

Der indkom bemærkninger til forslaget fra Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning og Naturstyrelsen Bornholm.

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning havde ikke indsigelser mod handleplanen men havde følgende bemærkninger:

- Styrelsen gør opmærksom på opdaterede lov og bekendtgørelser
- Styrelsen bemærker, at handleplanens afsnit "Indsatser fordelt på aktører" er mangelfuldt, idet Naturstyrelsens indsats mangler i oversigten
- Styrelsen bemærker, at kommunale handleplaner som udgangspunkt er omfattet af lov om miljøvurdering af planer og programmer, hvilket medfører, at kommunen skal tage stilling til, om det konkrete udkast til kommunal handleplan skal undergå en miljøvurdering, eller om handleplanen kan screenes ud.

Naturstyrelsen Bornholm havde følgende bemærkninger til handleplanen:

- Det fremgår ikke af handleplanen, hvilken indsats Naturstyrelsen har udført i perioden 2009-2015 på de lysåbne arealer. Naturstyrelsen foreslår, at handleplanen suppleres med disse indsatser.
- Der er ikke angivet en fordeling af indsatser mellem kommunale myndigheder og Naturstyrelsen som offentlig lodsejer. Naturstyrelsen regner med, at planen suppleres med Naturstyrelsens indsatser, når dennes plejeplan ligger klar.

Bornholms Regionskommune har på baggrund af de indkomne bemærkninger foretaget følgende ændringer i handleplanen i forhold til det forslag, der var i høring:

- Der er foretaget relevante opdateringer af henvisninger til love og bekendtgørelser
- Afsnittet 'Indsatser fordelt på aktører' er uddybet, så det fremgår, hvad Naturstyrelsen er ansvarlig for at gennemføre, og hvad kommunen er ansvarlig for at gennemføre.
- Teksten vedr. miljøvurdering er ændret, så det nu beskrives, at kommunen har foretaget en screening af handleplanens forventede miljøkonsekvenser og på baggrund heraf afgjort, at forslaget til Natura 2000-handleplan ikke skal miljøvurderes. Se side 5.

Bornholms Regionskommune har drøftet med Naturstyrelsen Bornholm, hvordan den indsats, som Naturstyrelsen har foretaget i første planperiode, eventuelt ville kunne indarbejdes i handleplanens redegørelse. Det vurderedes imidlertid umiddelbart som værende svært at omsætte data fra Naturstyrelsens plejeplaner til tabeller i handleplanerne. Og da det ikke er lovpligtigt i handleplanen at redegøre for disse oplysninger, er der ikke foretaget ændringer i handleplanens redegørelse for indsats i første planperiode.

Den endelige handleplan er godkendt af Teknik- og Miljøudvalget den 3. april 2017.